

піднаглядні органи та особи. У свою чергу, предмет ототожнюють з об'єктом, діяльністю піднаглядних органів та осіб, виконанням, дотриманням і відповідністю законам або обмежують зміст цього поняття актами і діями органів та осіб, які входять у предмет нагляду [1, с. 17, 20; 3, с. 12-13].

Цілями прокурорського нагляду слід вважати результат, на досягнення якого спрямована вся діяльність прокуратури в цілому і, зокрема, її найважливіша функція – прокурорський нагляд. Як зазначається в доктрині, цілі прокурорського нагляду визначаються статусом прокуратури, її місцем і роллю в системі органів влади держави. У кінцевому рахунку вони визначаються Конституцією, законодавством про прокуратуру, іншим законодавством, що регламентує діяльність прокурорських органів [3, с. 16].

Підсумовуючи, наглядові повноваження прокуратури є вкрай важливим важелем дотримання законності в державі, а тому перед їх звуженням потребують додаткового виваженого осмислення.

Список використаних джерел:

1. Воронин О.В. О современном содержании прокурорского надзора. / О.В. Воронин. // Вестник Томского государственного университета, Серия: Право, 2012, N 4 (6). – С. 14-25.
2. Каркач П.М. Організація роботи прокуратури міста, району. Методичний посібник з організації роботи в міських, районних прокуратурах. / П.М. Каркач. – Х.: Право, 2008. – 352 с.
3. Прокурорский надзор: Учебник. / Винокуров Ю.Е. и др.; Под общ. ред. Ю.Е. Винокурова. – 6-е изд., перераб. и доп. – Москва: Высшее образование, 2005. – 460 с.
4. Копылова О.П. Прокурорский надзор: учебное пособие / О.П. Копылова. – Тамбов: Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2007. – 164 с.
5. Про затвердження Положення про порядок проведення органами прокуратури перевірок при здійсненні нагляду за додержанням і застосуванням законів: Наказ Генерального прокуратура України від 12 листопада 2012 року N 111. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.51129.0>
6. Сухонос В.В. Прокуратура в системі державних органів України: теоретичний аналіз сучасного стану та перспектив розвитку: Монографія. / В.В. Сухонос; [наук. ред. Ю. С. Шемшученко]. – Суми: Університетська книга, 2008. – 448 с.

Музиченко О.В.

студент,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ПОНЯТТЯ, ПІДСТАВИ ТА МЕТА ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

У зв'язку з політичними, соціальними та культурними перетвореннями, що сьогодні відбуваються в Україні, питання охорони та забезпечення конституційних прав людини і громадянина є надзвичайно актуальним.

Конституція України визначила, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість держави. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [1, с. 3].

В статті 21 Конституції України зазначено, що права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними. Але існують певні винятки з цього загального правила. Зокрема, можливість обмеження права на

недоторканність житла, таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції та деякі інші [1, с. 7].

Отже, можемо зазначити, що права людини і громадянина визначені в Конституції України не є абсолютними і можуть бути обмежені. Перш за все це стосується сфери кримінального судочинства, де стикаються суспільні та особисті інтереси, виникають певні конфліктні ситуації, розв'язання яких потребує застосування відповідних процесуальних засобів. Одним з основних засобів всебічного, повного та неупередженого дослідження всіх обставин кримінального провадження, а також досягнення завдань кримінального судочинства є слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії. Необхідно зазначити, що будь-яка процесуальна дія, в тому числі слідча (розшукова) дія та негласна слідча (розшукова) дія, повинна проводитись за наявності необхідних підстав визначених в законі. Підстава є однією з передбачених законом передумов для проведення будь-якої процесуальної дії. Вона має велике значення для забезпечення законності проведення процесуальної діяльності [6, с. 27].

У теорії кримінального процесу щодо визначення підстав для проведення слідчих (розшукових) дій (в тому числі і негласних слідчих дій, як різновиду слідчих дій) висловлюються різні точки зору.

Так, Д.Й. Никифорчук та С.І. Ніколаюк вказують на те, що законодавець дає перелік приводів для застосування підстав проведення оперативно – розшукової діяльності в частині 2 статті 6 ЗУ «Про оперативно – розшукову діяльність» (далі ЗУ «Про ОРД»), але не дає переліку підстав для здійснення негласних слідчих (розшукових) дій, тому практично негласні слідчі (розшукові) дії мають підстави, аналогічні до підстав проведення оперативно – розшукової діяльності. Вище вказані вчені поділяють підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій на формальні та документальні. До формальних належать: 1) наявність інформації про злочини, що готуються або вчинені невстановленими особами; 2) наявність інформації про осіб, які готують або вчинили злочини; 3) наявність інформації про осіб, які переховуються від органів розслідування або ухиляються від відбування кримінальної відповідальності.

Документальними підставами для проведення негласних слідчих (розшукових) дій є: 1) ухвала про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії; 2) постанова прокурора про проведення негласної слідчої (розшукової) дії; 3) постанова слідчого про проведення негласної слідчої (розшукової) дії [4, с. 6-14].

Проаналізувавши вище вказану точку зору, можемо зазначити, що важливим є виявлення відмінності між змістом підстав для проведення негласних (слідчих) розшукових дій та підстав для проведення оперативно – розшукової діяльності.

Підставами для проведення оперативно – розшукової діяльності є «наявність достатньої інформації, одержаної у встановленому законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно – розшукових заходів і засобів, про: злочини, що готуються; осіб, які готують вчинення злочину; осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання» та ін. (ч.1 ст. 6 ЗУ «Про ОРД») [3].

Слід звернути увагу на те, що коли перелік приводів та підстав для проведення оперативно – розшукових заходів чітко визначений в ЗУ «Про

ОРД», то переліку підстав для проведення негласних слідчих (розшукових) дій у чинному КПК України немає.

Відповідно до статті 246 Кримінального процесуального кодексу України (далі КПК України) «Підстави для проведення негласних слідчих (розшукових) дій», негласні слідчі (розшукові) дії – це різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню. Оскільки, негласні слідчі (розшукові) дії є різновидом слідчих (розшукових) дій, то спочатку необхідно визначити підстави проведення слідчих (розшукових) дій. В статті 223 КПК України зазначається, що слідчі (розшукові) дії є діями спрямованими на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні. Підставами для проведення слідчих (розшукових) дій є наявність достатніх відомостей, що вказують на можливість досягнення її мети [2, с. 124].

Необхідно зазначити, що питання про достатність відомостей для проведення конкретної слідчої (розшукової) або негласної слідчої (розшукової) дії залежить від внутрішнього переконання слідчого, прокурора чи слідчого судді. Зокрема, відповідно до статей 260, 261 КПК України, аудіо-, відеоконтроль особи, накладення арешту на кореспонденцію проводиться на підставі ухвали слідчого судді, якщо є достатні підстави вважати, що розмови цієї особи або інші звуки, рухи, дії, поштово – телеграфна кореспонденція певної особи іншим особам або інших осіб їй може містити відомості про обставини, які мають значення для досудового розслідування або речі і документи, що мають істотне значення для досудового розслідування. Відповідно до статті 271 КПК України контроль за вчиненням злочину може здійснюватись у випадках наявності достатніх підстав вважати, що готується вчинення або вчиняється тяжкий чи особливо тяжкий злочин [2].

Отже, можемо зробити висновок, що норми КПК України допускають широке застосування власного розсуду особи, яка вирішує питання про проведення тієї чи іншої негласної слідчої (розшукової) дії. А саме вирішення питання про наявність достатніх відомостей, що вказують на можливість досягнення мети конкретної негласної слідчої (розшукової) дії в конкретній слідчій ситуації. Проте одним з недоліків вище згаданої категорії є її оціночний характер, оскільки вона не має свого нормативно-правового визначення і її зміст виявляється з урахуванням конкретної слідчої ситуації.

Встановивши підстави для проведення оперативно – розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій, необхідно встановити відмінності між змістом даних підстав. Рівень імовірності знань про злочин та коло обставин, що мають бути встановлені для прийняття відповідного рішення про проведення оперативно – розшукової діяльності чи проведення негласних слідчих (розшукових) дій, у них є різний. Зокрема, це обумовлено тим, що оперативно – розшукові заходи проводяться до моменту виявлення злочину і внесення відомостей в ЄРДР, оскільки метою оперативно – розшукової діяльності є, перш за все, пошук фактичних даних про злочини, що готуються, осіб, які готують вчинення злочину та ін. Тобто, основним завданням оперативно – розшукової діяльності є попереджувальна та профілактична роль у запобіганні злочинності, а також створення відповідних умов для успішного розслідування кримінального провадження [5 с. 371]. Негласні слідчі (розшукові дії) проводяться в рамках конкретного кримінального провадження (після внесення відомостей в ЄРДР). Основною метою проведення негласних слідчих (розшукових) дій є отримання (збирання)

доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні.

Таким чином, основна відмінність цих підстав полягає в ступені вірогідності фактичних даних, які є основою для прийняття рішення, а також обумовленості тими завданнями, які стоять перед оперативно – розшуковою діяльністю та кримінальним процесом.

Проаналізувавши окремі статті глави 20 та 21 КПК України, ЗУ «Про ОРД» та думки окремих науковців можемо зазначити, що необхідно розрізняти підстави для проведення негласних слідчих (розшукових) дій та підстави для прийняття рішення про проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Підставою для проведення негласних слідчих (розшукових) дій є постанова слідчого, прокурора або ухвала слідчого судді. А підставою для прийняття рішення про проведення негласних слідчих (розшукових) дій є наявність достатніх відомостей, які потребують перевірки, про вчинений злочин та особу яка його вчинила, з метою їх підтвердження або спростування за умови, що в інший спосіб, крім проведення негласних слідчих (розшукових) дій, отримати інформацію неможливо. Також, не потрібно ототожнювати зміст підстав для проведення негласних слідчих (розшукових) дій та оперативно – розшукових заходів.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 14 лист. 2012 р.: (Офіц. текст). – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2012. – 61 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI // Голос України від 19.05.2012 / № 90-91.
3. Закон України «Про оперативно – розшукову діяльність» від 18.02.1992 року із змін. та доп. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 22, ст.303.
4. Никифорчук Д.Й. Негласні слідчі (розшукові) дії: [курс лекцій]// за заг. ред. Никифорчука Д.Й. – Київ; НАВС, 2013. – 125 с.
5. Погорецький М.А. Функціональне призначення оперативно – розшукової діяльності у кримінальному процесі: Монографія – Х.:Арсіс, 2007. – 576 с.
6. Шейфер С.А. Следственные действия. Основания, процессуальный порядок и доказательное значение: Монография – «Самарский университет», 2004.-228 с.

Синчук В.Л.

*кандидат юридичних наук,
державний радник юстиції 2-го класу,
Прокурор Харківської області*

ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ ЯК СПОСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ

Україна як цивілізована й демократична держава, підписавши ряд міжнародних документів, зобов'язана дотримуватися загальноєвропейських норм, стандартів і принципів державного управління, серед яких першочергове значення має законність, особливо в процесі діяльності правоохоронних органів та силових структур. Законність є однією з визначальних передумов ефективного управління країною, передбачаючи беззаперечне виконання законів та інших нормативних актів державними службовцями, на ряду з дисципліною праці останніх.